

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. ประธานแขวง ประธานชุมชน สมาชิกชุมชนในเขตธนบุรี คณาจารย์และนักวิจัย จำนวน 25 คน
2. ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 2.1 ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนธนบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.2 สำนักเขตธนบุรี จำนวน 1 คน
 - 2.3 สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ และแบบสอบถาม 1 ฉบับ ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการประชุมสนทนากลุ่มประธานแขวง 7 แขวง มีประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานแขวง ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตธนบุรี ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-สกุล ที่อยู่ปัจจุบัน ภูมิลำเนา อาชีพ/ตำแหน่ง
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานแขวง ได้แก่ ชื่อแขวง ชื่อและจำนวนชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่

- ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ (วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์)

- ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม (เทศกาล ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย การละเล่นและการบันเทิงต่างๆ ความเชื่อ ทัศนคติ ภูมิปัญญาชาวบ้าน สถาปัตยกรรม ฯลฯ)

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 แบบสัมภาษณ์การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด มีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และที่ต้องการเพิ่มเติมในแต่ละด้านขององค์ประกอบของการจัดการบริการท่องเที่ยว 7 ด้าน (ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547) ได้แก่

- 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์
- 2) ด้านการจัดการระบบคมนาคม
- 3) ด้านการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 4) ด้านร้านอาหาร
- 5) ด้านการจัดการสินค้าที่ระลึก
- 6) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 7) ด้านความปลอดภัย

1.3 แบบสอบถามการจัดกิจกรรมการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนภูมิถิ่น เป็นแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายเปิด และปลายปิด (Open and close-ended) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบปลายปิด เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ความน่าสนใจ/ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ลักษณะคำถามแบบปลายปิดเป็นแบบให้เรียงลำดับ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ลักษณะคำถามแบบปลายปิด เป็นแบบให้ประมาณค่า และข้อเสนอแนะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ใช้เกณฑ์ในการแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981: 174) โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยดังนี้

1.00 - 1.49	ความพึงพอใจ	ระดับน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	ความพึงพอใจ	ระดับน้อย
2.50 - 3.49	ความพึงพอใจ	ระดับปานกลาง
3.50 - 4.49	ความพึงพอใจ	ระดับมาก
4.50 - 5.00	ความพึงพอใจ	ระดับมากที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และบริบทเขตรอบบุรี

2. จัดทำเครื่องมือฉบับร่างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตทรัพยากรการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแบบสอบถามการจัดกิจกรรมการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนภูฏาน

3. นำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งคุณวุฒิและประสบการณ์วิชาการและงานวิจัยในด้านการจัดการ และด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน (รายชื่อแสดงในภาคผนวก) พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ตามสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
	ΣR	แทนผลรวมของคะแนนความคิดของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

+1	หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
0	หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
-1	หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้อง

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังต่อไปนี้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.05 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.88

5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาบริบทของชุมชน เพื่อส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ติดต่อประสานประธานแขวงหรือผู้แทนแขวงที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนทั้ง 7 แขวงในเขตธนบุรีเพื่อนัดหมายประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1.2 ประชุมสนทนากลุ่มประธานแขวงหรือผู้แทนแขวงเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานแขวง ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มมาจัดทำเป็นฐานข้อมูล

1.4 ลงพื้นที่ร่วมกับประธานแขวงหรือผู้แทนแขวงเพื่อสำรวจข้อมูล

1.5 สัมภาษณ์ประธานแขวงเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และที่ต้องการเพิ่มเติมในแต่ละด้านขององค์ประกอบของการจัดการบริการการท่องเที่ยว 7 ด้าน

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยเลือกชุมชนกุฎีจีน แขวงวัดกัลยาณ์ เป็นชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง โดยทำเป็นแผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยว มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและพัฒนา ดังนี้

2.1 ติดต่อประสานประธานชุมชนเพื่อลงพื้นที่ศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

2.2 จัดกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนกุฎีจีน โดยเชิญประธานแขวง ประธานชุมชน และสมาชิกชุมชนในเขตธนบุรีเข้าร่วมศึกษาเส้นทางและนำไปพัฒนาชุมชนของตน

2.3 ประเมินผลการจัดกิจกรรมการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนกุฎีจีน จากผู้ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 คน

2.4 จัดประชุมอภิปราย เรื่องการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี เพื่อสรุปกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนกุฎีจีน มีวิทยากรอภิปราย ได้แก่ ผู้แทนจากศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนธนบุรี ผู้แทนจากสำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ประธานชุมชนกุฎีจีน และเจ้าของพิพิธภัณฑ์บ้านกุฎีจีน มีผู้เข้าร่วมประชุมอภิปราย ได้แก่ ผู้แทนจากฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตธนบุรี กรรมการสภาองค์กรชุมชนเขตธนบุรี ประธานแขวงประธานชุมชน สมาชิกชุมชนในเขตธนบุรี คณาจารย์และนักวิจัยที่สนใจ จำนวน 28 คน

2.5 จัดทำแผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนกุฎีจีน โดยประธานชุมชนกุฎีจีน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.6 จัดทำป้ายแนะนำสถานที่สำคัญในชุมชนให้อีก 8 ป้าย โดยสัมภาษณ์เจ้าของสถานที่เกี่ยวกับความต้องการและปัญหา พบว่าเจ้าของสถานที่ต้องการป้าย เนื่องจากป้ายเดิมชำรุด ผุพัง ซึ่งรายละเอียดที่แสดงถึงความสำคัญในป้ายได้ข้อมูลจากเจ้าของสถานที่ในแต่ละแห่ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis and Synthesis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน